

Nr 407

Av herr **Staxäng m. fl.**, om inrättande av vissa ytterligare tjänster vid havsfiskelaboratoriet.

Fiskeriforskningen på havsfiskets område befinner sig framför allt på grund av ringa personella resurser sedan länge i ett kritiskt läge. Eftersläpningen, som i så betänklig grad kringskurit våra möjligheter till grundforskning, att vårt land icke ens varit i stånd att fullgöra sina åtaganden inom ramen för internationellt och skandinaviskt samarbete på detta område, har vid upprepade tillfällen påtalats inför riksdag och regering. 1957 års riksdag vidarebefordrade till Kungl. Maj:t jordbruksutskottets uttalande om att Kungl. Maj:t skulle uppmärksamma de problem i sammanhanget, som berördes i motionerna I:343 och II:418 vid det årets riksdag, och vidtagna erforderliga åtgärder. I så måtto har regeringens prövning av ärendet burit frukt, som jordbruksministern i årets statsverksproposition begär anslag till ytterligare ett laboratoriebiträde såsom förstärkning till staben vid havsfiskelaboratoriet i Lysekil.

Hur tacknämlig denna förstärkning med en laboratoriebiträdestjänst i och för sig än må vara, utgör den dock bara en bråkdel av vad som behövs för att täcka det aktuella minimibehovet. Detta har av laboratoriets chef uppskattats till — utöver den laboratoriebiträdestjänst som regeringen alltså funnit utrymme för i budgeten — ytterligare två laboratorer, två tekniska biträden och en fiskmästare. Mot bakgrunden av sedan länge till följd av bristen på forskare och andra resurser eftersatta ytterst angelägna forskningsuppgifter måste dessa tjänster betecknas som ett minimum för att någon grundforskning av rimlig omfattning över huvud skall kunna bedrivas. Förstärkningen är ändå bara en del i den personella upprustning av forskningsresurserna, som chefen för havslaboratoriet anser oundgängligen nödvändig. I en av fiskeristyrelsen infordrad promemoria räknar föreståndaren för havsfiskelaboratoriet med en personalförstärkning på inalles 30 befattningshavare; först då kan vår fiskeriforskning motsvara de krav fiske och fiskindustri har rätt att ställa. Först då kommer vi också någorlunda i paritet med andra nationers resurser och kan ge det utbyte, som internationellt samarbete förutsätter.

Med hänsyn till den brist på forskare, som nu alltför länge hämmat svensk fiskeriforskning, och med tanke på fiskerinäringens växande beroende av effektiv och vägledande grundforskning, framstår det nu som en

tvingande nödvändighet, att riksdagen lägger denna hans upprustningsplan till grund för principbeslut beträffande fiskeriforskningens närmaste omgestaltning. I avvaktan på närmare utredning om de lokalbehov, som hela denna plan måste föra med sig för havsfiskelaboratoriets vidkommande, bör dock redan årets riksdag besluta om den personella upprustning som fiskeristyrelsens äskande om de sex nya tjänsterna i Lysekil innebär.

Denna personalförstärkning, som kan inrymmas i nu tillgängliga lokaler inom havsfiskelaboratoriet, skulle sätta laboratoriet i stånd att fullfölja en del nödortfigt vidmakthållna, kontinuerliga undersökningar och även gripa sig an med att avverka en stor arbetsbalans, som hopat sig genom åren för såväl ost- som västkustfisket.

Det allt annat överskuggande problemet är just nu den djupt oroande tillbakagången i vårt skarpsillfiske. Visserligen kännetecknas detta fiske normalt av mycket starka fångstvariationer, men sedan 1954 har tendensen till fångstminskning blivit så markant, att den utlöst en kris med för varje säsong ökad styrka. I dag utgör skarpsillbristen ett överhängande hot mot sysselsättningen flerstädes i Bohuslän, där industri med skarpsill som råvarubas utgör den dominerande eller rent av enda försörjningsmöjligheten för ortsbefolkningen. Inte sedan 1933 — första året trålfiske efter skarpsill ägde rum — har vi haft ett så litet skarpsillfiske som i fjol med en totalfångst på endast 1 400 ton mot exempelvis 10 500 ton under 1954. Denna minimala tillförsel utgör naturligtvis ingen tillräcklig råvarubas för ansjovis- och sardininläggning i industriell skala, utan företagen måste med stora ansträngningar och till dryga kostnader söka skaffa sig skarpsill utifrån. Importvaran håller dock inte samma höga qualité som vår egen skarpsill och kan därför icke användas till deras ledande märken, med påföljd att även företagens export av färdigprodukter hämmats högst väsentligt.

Fiske och industri sätter i hög grad sin tillit till forskarnas förmåga att utreda orsakssammanhanget. På svensk sida lutar man åt den uppfattningen, att det enormt expanderande danska fisket efter s. k. industrifisk i bl. a. Skagerack ödelägger skarpsillen under dennas ömtåligaste tid och över huvud decimerar beståndet så kraftigt, att själva återväxten äventyras. Även norrmännen, vilkas brislingfiske också fått allvarlig känning av stark fångstminskning, frågar sig, om inte detta skrapfiske måste begränsas till vettigare proportioner på grund av dess förmodade förödande verkningar. Danskarna hävdar ännu en mer optimistisk uppfattning; beståndet tål en sådan beskattning och därför bygger de oförtrutet ut sin produktionskapacitet med sikte på industrifisk och tillverkning av fiskmjöl. Meningarna bryter sig med andra ord starkt mot varandra, och med hänsyn till de högst betydande ekonomiska intressen, som i detta fall står på spel för den, som givit sig fisket efter industrifisk i våld, kan man inte tänka sig nå fram till någon överenskommelse om begränsning av detta vad vi är böjda för att beteckna som rovfiske med mindre än forskarna kan lägga fram fullt god-

tagbara vetenskapliga belägg för att industrifiske i sin nuvarande omfattning direkt ödelägger beståndet av konsumtionsfisk.

Problemställningen har länge aktualiserat gemensamma nordiska forskningsinsatser, men bristande personella resurser även i Danmark och Norge har hittills hämmat alla vällovliga föresatser. Emellertid synes våra grannar nu ha sådan personalförstärkning inom räckhåll, att de kan gripa sig verket an, och arbetsplanen för året förutsätter från svensk sida deltagande under maj—juni i undersökningar beträffande skarpsillens fortplantning och skarpsillynglets drift med strömmarna i Skagerack. Planen siktar alltså till samfällad insats av forskningsfartyg från Danmark, Norge och Sverige. Här gäller det med andra ord inte forskning för forskningens egen skull utan forskning till stöd för eventuella framtida skyddsåtgärder av grundläggande betydelse för fiskets ekonomi och existensmöjligheterna för den fiskindustri, som baserar sig på skarpsill.

Men det finns så många andra lika angelägna uppgifter, som pekar på uppmärksamhet. Arbetsbalansen upptar enbart för havsfiskelaboratoriet i Lysekil fjorton månaders verksamhet. I propositionen beröres det framtida handhavandet av våra forskningsfartyg "Skagerack" och "Eyrstrasalt". Där pekar laboratoriechefen på så viktiga saker som sillundersökningar och rekognosceringar, beståndsundersökning och märkning av vitling och makrill i Nordsjön och Skagerack, undersökning av långebeståndet vid Rockhall och Shetlandsområdet — väsentliga för våra storsjöfiskare — planktonundersökningar och trålförsök, allt uppgifter som man nödgats mer eller mindre lägga åt sidan av brist på forskare att avdela för uppgifterna.

Särskilt sillforskningen förtjänar att uppmärksammas. I jämförelse med andra sillfiskeintresserade nationers resurser på just detta område är våra mycket oansenliga. Bristen framstår i så mycket skarpare dager, som detta delproblem tarvar oavbruten forskning under en lång följd av år, innan man med någorlunda grad av säkerhet kan draga några slutsatser av sina rön. Hur långt kan man väl begära, att vår sillforskning skall hinna, som sedan länge disponerar endast en man och denne dessutom måste sköta den maktpåliggande administrationen av hela laboratoriet. Norge och Danmark, för att nu inte tala om exempelvis Västtyskland, England och Skottland, sätter in en numerärt ofantligt överlägsen forskarstab på sillens område.

Redan 1949 lade de nordiska länderna i samband med ett fiskerimöte i Köpenhamn på ministernivå upp en plan för samordnad sillforskning, men den stannade på papperet därför att de personella resurserna inte förstärktes i tillräcklig utsträckning. Från svensk sida ansåg man sig behöva en stab på åtminstone fem forskare. Den internationella sillkommittén, som fungerar såsom förbindelselänk och samordningsorgan, har på andra håll så småningom lyckats vinna gehör för en positivare inställning från statsmakternas sida till kravet på kraftigare insatser på sillforskningens område, men i Sverige har detta icke skett.

En personalförstärkning av forskarstaben av den storleksordning, som vi sålunda förordar, täcker ingalunda det aktuella behovet men är vad laboratoriet f. n. inom tillgängliga utrymmen kan bereda arbetsplats för.

Denna blygsamma förstärkning av de personella forskningsresurserna, som nuvarande lokaliteter medger, skulle dock sätta denna forskning i stånd att mera aktivt fullgöra sina uppgifter och landets skyldigheter härutinnan i internationellt hänseende. Visserligen är allt vetenskapligt arbete till sin natur universellt så till vida, som erfarenheterna står till allas fria förfogande. Men åtar sig vårt land arbetsuppgifter i internationella forskarteam, som fallet nu är i fråga om fiskeriforskning, fordrar anständigheten, att vi åtminstone fullgör vår lilla del av det gemensamma arbetet. Vi får inte glömma de förpliktande svenska traditioner från tidigare banbrytande insatser inom internationell havsforskning, som är förknippade med det svenska namnet.

Kungl. Maj:t har i årets statsverksproposition på flera punkter inom andra områden visat förståelse för forskningens fundamentala betydelse. Detta bör även komma fiskeriforskningen till del. Ett led i denna riktning är visserligen att Kungl. Maj:t i propositionen anbefaller huvudsaklig användning av "Skagerack" och "Eyrstrasalt" för grundforskning. I konsekvens härmed borde havsfiskelaboratoriet anvisats ekonomiska möjligheter för att kunna bemanna fartygen med kvalificerade forskare. Situationen blir eljest ungefär lika prekär som den nu under en lång följd av år varit med den skillnaden förstås, att till helt nyligen hade vi bara ett undersökningsfartyg med starkt begränsad räckvidd och diminutiva personella forskarresurser. Nu har vi åtminstone två fartyg men samma otillräckliga personella möjligheter att utnyttja tonnage.

Med hänvisning till vad vi ovan anfört hemställes,

att riksdagen må

a) i princip uttala sig för den upprustningsplan för havsfiskelaboratoriet, som fiskeristyrelsen upptagit i sina äskanden,

b) besluta att följande tjänster skall inrättas vid havsfiskelaboratoriet, nämligen två laboratorer i Ao 24, ett laboratoriebiträde i Ao 7, två tekniska biträden i Ao 5 och en fiskmästare i Ao 13, samt

c) vidtaga av yrkandet under b) erforderlig uppräknings av medelsanvisningen till havsfiskelaboratoriet.

Stockholm den 27 januari 1959

Hans Levin

Gunnar Gustafsson

Ernst V. Staxäng

i Uddevalla

Olof Johansson

Carl E. Johansson

C. O. Carlsson

Carl Eric Hedin

i Bakeröd